

pline de culoare și pitoresc, precum și o gamă variată de stări sufletești, situate între generozitate și entuziasm, eroism și lirism avântat. O mențiune specială trebuie acordată nivelului artistic înalt al instrumentiștilor care alcătuiesc Orchestra Națională Radio; pe parcursul întregii manifestări muzicale, ansamblul a dezvăluit omogenitatea, maturitatea, concentrarea și responsabilitatea ce o caracterizează. Interpretările de excepție ale dirijorului **Micolae Moldoveanu** și ale violonistului **Gabriel Croitoru** emoționează și entuziasmează de fiecare dată audiența. Integrat în categoria evenimentelor muzicale de marcă ale stagiunii 2018-2019, concertul de la Sala Radio constituie un model de artă interpretativă și de viziune estetică elevată.

Carmen MANEA

Festival de pian la Sala Radio

Radio România Muzical a avut ideea lăudabilă de a organiza un festival de pian, sub titlul *Moștenitorii României Muzicale*, dedicat Centenarului Marii Uniri. Publicul meloman a putut asculta trei zile la rând pianiști valoroși născuți în România, stabiliți în Anglia, Austria și Franța. Situația de emulație creatoare a avut un rol benefic, sporind interesul auditoriului care a reacționat entuziast în fiecare seară.

Recitalul din 16 octombrie, sponsorizat de Clubul Rotary din Pipera, a fost susținut de **Florian Mitrea**, laureat al concursurilor internaționale de pian de la München (2014), Hamamatsu (2015), Verona și Manchester (2016), Glasgow (2017), Harbin - China și Royal Over-Seas League (2018). Absolvent al Royal Academy of Music, Florian Mitrea predă din 2014 la catedra de pian și muzică de cameră a acestei instituții prestigioase.

De la primele sunete ale *Sonatei op. 53 în Do major* ("Waldstein"), s-a simțit, în afara unei pianistici de excelentă calitate, prezența unei școli muzicale inconfundabile: Florian Mitrea studiază din 2015 cu Boris Petrushansky, fost student al lui Lev Naumov (1925-2005), el însuși student al celebrului Heinrich Neuhaus și continuator al tradiției în care s-au format Sviatoslav Richter, Emil Ghilels, Yakov Zak, Radu Lupu, Vladimir Krainev și alții. Energic, aparent extravertit, Florian Mitrea merge rapid pe scenă, salută adânc și elastic publicul. Sonata de Beethoven a fost bine orientată către rezultat, impecabilă tehnic, cu sonorități foarte diverse. În partea a doua a sonatei, modul de a timbra top-voice-urile din acorduri și stăpânirea perfectă a planurilor sonore au eclipsat retorica ușor didactică; începutul destins, liric al finalului, glissando-urile de octave și viteza codei au fost de nivel înalt. Ritmul suplu, rubato-ul bine gândit și simțit, maleabilitatea formulei de acompaniament de la mâna stângă au făcut ca *Melodia ungară D 817* de Schubert să dea impresia unei apariții nostalgice, trecătoare și totodată foarte consistente. Cele 12 variațiuni ale *Passacagliei* de Sigismund Toduță au impresionat prin sugestii poetice, imaginație spațială și o construcție fără cusur. *Rapsodia ungară nr. 5* de Liszt a avut izbucniri bruște bine regizate, o retorică convingătoare, mai puțin previzibilă ca cea din *Sonata "Waldstein"* și s-a legat frumos de *Melodia ungară* a lui

Schubert, cu *Passacaglia* lui Toduță la mijloc. *Rondo a capriccio* de Radu Paladi a sunat splendid – tempo-ul rapid, ușurința pianistică extraordinară, tușurile extrem de precise au făcut să se audă alte lucruri decât cele ce se aud de obicei (îmi aduc aminte de niște studii de Chopin cântate de Vladimir Krainev la Ateneu prin anii '80, în care, grație vitezei incredibile, în acord cu indicațiile metronomice ale compozitorului, se auzeau voci și relații armonice noi, spre uimirea și chiar consternarea unor muzicieni din sală). Prezența unor frâne excepționale, ca la patinajul artistic de mare performanță, face posibile aceste efecte și amplifică atât plăcerea interpretului, cât și pe cea a publicului. Cred că Radu Paladi ar fi fost încântat de această variantă a piesei sale.

Variațiunile din *Cântecul* lui Paul Constantinescu au fost capricioase, rafinate, diferite între ele, iar celebrul *Joc dobrogean* – amețitor și totodată perfect stăpânit, cu melodia de la mâna stângă în coda de o suplețe remarcabilă, a amintit din nou de stilul lui Krainev. Succesul a fost foarte mare; bisul, *Bagatela pentru Andra* de Dan Popescu, reprezentant al Clubului Rotary Pipera – o muzică agreabilă, lejeră, potrivită unui film romantic – a fost un galant gest de omagiere a sponsorului.

Florian Mitrea a lăsat impresia unui muzician serios, extrem de cultivat și înzestrat, un virtuoz al cărui scop nu este virtuozația în sine. Unicul reproș ce i s-ar putea adresa ar fi

Florian Mitrea

infinitezimala patină didactică, iota demonstrativ-explicativă (de pildă, în relieful expresiv al temei principale din finalul sonatei de Beethoven). Raportul dintre control și "laissez-aller" – simplitate, naturalețe, spontaneitate – rămâne un subiect inepuizabil. Poți număra pe degete rari artiști la care el pare ideal și artificul nu se simte de loc.

A doua seară, 17 octombrie, am auzit recitalul **Adelei Liculescu**, cea mai tânără dintre participanți. Școlită la Viena, pianista a luat premii la concursuri în Austria, Germania și Elveția (Prix du piano la Berna în 2018). Obținând premiul I la concursul Bösendorfer din Viena în 2015, Adela Liculescu a cântat pe un pian Bösendorfer special adus din capitala Austriei, care însă nu a reușit să umbrească Steinway-ul din seara precedentă. Sunetul său, mai puțin strălucitor, a oferit un spectru mai mic de nuanțe și sugestii de timbre. *Melodia* din opera *Orfeu și Euridice* de Gluck a deschis recitalul, urmată de *Sonata în re minor K 141* de Scarlatti, precisă dar puțin estompată, fără mari contraste. Deși realizată tehnic și cântată cu mult aplomb, *Sonata* în si minor de Liszt va mai avea de câștigat, cu timpul, în viziune. Începutul, cu sunet foarte prezent și prea expresiv, ar fi putut avea mai mult

mister; culminațiilor din tema I nu le-a prisosit măreția. Tema I mai are de realizat retorica necesară; motivul maiestos în Re major din grupul tematic secundar a sunat cam grăbit; pauzele din întreaga desfășurare muzicală au părut scurtate de nerăbdare, de dorința de a ajunge la o destinație a cărei miză nu a fost neapărat înțeleasă sau intuită. Motivul

Adela Luculescu

Margaretei mai poate spori în noblețe și poezie; la fel și Andante sostenuto (Fa# Major). Maturitatea emoțională și de gândire dobândite cu timpul vor face ca regia stărilor sufletești să nu pară formală; antiteza malefic - angelic să nu rămână în subsidiar. Deocamdată, anumite aspecte ale dramaturgiei piesei nu au părut assimilate - culminația silențioasă ("silent climax") din măsurile 415-432 s-a perceput doar ca un moment de reverie și nu în calitatea sa de cheie de boltă a întregii lucrări; fuga mai poate adăuga sugestii diabolice. Tematica faustiană a părut obnubilată de efortul ambițios de a duce la capăt un discurs muzical ale cărui articulații nu au fost deslușite pe deplin. Un asemenea nivel tehnic - octave spectaculoase, rapiditate și precizie în acorduri, perlaș impetuos etc. - poate susține un conținut ideatic mai complex, mai elevat. În *Quejas, o la maja y el ruiseñor* de Granados, pianul a sunat un pic lemnos; o abordare mai senzorială a sunetului, o trăire mai diversă și mai autentică a pauzelor (uneori destinse, alteori - intense în așteptare) ar fi adăugat cu siguranță mai mult farmec acestei piese. *Pavana* din *Suita nr. 2 op. 10 în Re major* de Enescu s-a potrivit foarte bine cu Granados - ornamentele, trilurile și chiar anumite intonații spaniole au făcut ca cele două piese să se constituie într-un diptic, în care transparența, rafinamentul lui Enescu și romantismul lui Granados inspirat de Goya s-au scos reciproc în evidență. *Trei mișcări din baletul Petrușka* de Stravinski au fost impresionante din punct de vedere tehnic, mai ales finalul, *La semaine grasse*. Totuși, *Danse russe* ar fi beneficiat de un plus de incisivitate, iar schimbările de culoare, de un simț dramatic sporit. Bisul, o compoziție proprie cu ritmuri de ragtime, cântat cu plăcere evidentă și cu șarm, a dezvăluit brusc universul încă plin de

candoare al Adelei Luculescu. Otrava seducției mefistofelice, - dezamăgirile lui Faust găsesc cu greu un teren fertil într-o lume interioară atât de inocentă.

Recitalul Marei Dobrescu a încheiat, pe 18 octombrie, această demonstrație de talente și realizări pianistice atât de diverse. Programul a început cu *Variațiuni op. 5 pentru două pian* pe o temă originală de Enescu, cu Florian Mitrea la pianul I (Steinway). Deși Bösendorfer-ul a sunat din nou mult mai estompat și s-a simțit că duo-ul nu are în spate ani de fuziune artistică, lucrarea de tinerețe a lui Enescu, vădit brahmsiană, a avut o prospețime atrăgătoare iar dificultățile tehnice nu au sărit în ochi datorită eleganței pianisticii celor doi. Mara Dobrescu a vorbit publicului de mai multe ori, sporind astfel climatul de confidențialitate. Iluminarea intimă - o lampă alături de pian, în timp ce sala s-a scufundat în întuneric, a contribuit la efectul scenic de mister, pregătit prin urarea "vă doresc un frumos și visător voiaj nocturn". Muzica depășește în bogăție cuvintele și "voiajul" a fost într-adevăr interesant, cu momente quasi-hipnotice. Întrămarea ciclului *Ephémères* de Philippe Hersant cu *Carillon nocturne* de Enescu, pe pianul Bösendorfer, care dintr-odată a început să sune bogat, variat, cu sclipiri neașteptate, a fost o idee ingenioasă. Aluziile lui Hersant la *Cathédrale engloutie* de Debussy, la *Noctuelles* din *Miroirs*, la *Le gibet* de Ravel, motivul legănării, al clopotelor au creat, sub degetele experte ale Marei Dobrescu, o atmosferă stranie și totodată foarte armonioasă. Originalitatea lui Enescu a avut, de asemenea, câștig de cauză. *Nocturna* de Debussy, lisztiană, s-a înălțat firesc cu *Nocturna în do diez minor, op. postum* de Chopin și a dezvăluit anvergura Marei Dobrescu în repertoriul de tip romantic. *Nocturna în fa diez minor* de Lipatti a sunat ca un lamento reținut. *Suita Pour le piano* de Debussy a părut piesa cea mai "rodată" din recital. *Notturmo op. 54 No. 4* de Grieg a fost bisul ce a încheiat recitalul acestei pianiste ajunse la deplină maturitate artistică: naturală, poetică,

Mara Dobrescu

niciodată afectată sau ostentativă, Mara Dobrescu lasă muzica să respire, își dă timp, are imaginație, farmec și orizont cultural.

Rafinamentul, virtuozitatea și micile excentricități în deplina bună - cuviință muzicală ale lui Florian Mitrea, impetuositatea juvenilă a Adelei Luculescu și farmecul armonios al Marei Dobrescu au încântat auditoriul. Reacția spontană a sălii la trei programe atât de dificile și inteligent alcătuite, la performanța celor trei pianiști atât de diferiți, a confirmat apetența publicului pentru evenimente de acest fel.

Lena VIERU CONTA